

GENERAL / POLÍTiques PÚBLiques

Mesures per a la densitat institucional i el seu efecte en el desenvolupament urbà – Victoria Sampedro Sola

🕒 3 de març de 2020 👤 EAPC 💬 2 COMENTARIS

Fa tan sols unes setmanes, el relator de l'ONU Philip Alston alertava dels alts nivells de pobresa a Espanya, els quals afecten fins a un 26 % de la població. Alston destacava, en les seves intervencions davant els mitjans de comunicació, les dures circumstàncies en què algunes famílies es troben, les quals han de decidir literalment entre

«posar la calefacció o comprar menjar». Així mateix, feia una dura crítica a una administració deshumanitzada en l'àmbit social, que encara actua com una burocràcia del segle XIX.

En nombroses ocasions aquestes dades venen acompanyades de reflexions magnànimes i de promeses polítiques relatives a la lluita contra l'exclusió social. No obstant això, aquest terme tendeix a dividir les societats en dos grups: persones incloses i persones excloses, i ofereix una visió dicotòmica i estàtica de la societat. La realitat, però, sempre és més complexa i dona lloc a situacions de vulnerabilitat urbana, concepte definit com una «zona intermèdia entre la integració i l'exclusió definida per la inestabilitat i la incertesa, on es combinen la precarietat laboral i la fragilitat en les relacions socials» (Castel, 1995, 1997, citat per l'IERMB, 2017).

L'espiral de vulnerabilitat és una realitat que té lloc a les nostres ciutats i que es reproduïx en certes zones, i dona lloc a la idea de les *no go areas* i de les *no exit zones* (Lupton i Power, 2002), àrees urbanes on és millor no endinsar-se per als qui no hi viuen i barris d'on no és possible escapar, on l'ascensor social sembla haver-se espatllat. Aquestes zones presenten disfuncions i debilitats en el que Polanyi (1994) defineix com les tres esferes de la integració: l'intercanvi, la redistribució i la reciprocitat:

- L'intercanvi, representat pel lliure mercat, és l'esfera dominant en els models de societat occidental com la nostra. Les persones cerquen posicionar-se socialment a través del mercat laboral amb l'objectiu d'aconseguir uns ingressos que els permetin desenvolupar-se. No obstant això, l'accés al treball és desigual i genera estratificació social i una provisió desigual dels recursos.
- La redistribució fa referència al paper de les administracions, a la forma en què a través de la redistribució cerquen l'equitat en les condicions de vida de totes les persones.
- La reciprocitat agrupa els vincles que es creen entre individus, o entre persones i associacions, entitats o organitzacions comunitàries, i com aquests generen una provisió de recursos i un intercanvi entre els diferents agents socials.

Aquestes tres esferes es concreten en diferents tipus d'institucions, en el sentit més ampli del concepte, donant lloc a l'estructura institucional, és a dir, a les institucions presents i les seves característiques, així com als arranjaments institucionals, entesos com la forma en què es relacionen entre si les diferents institucions (Rodríguez-Pose, 2013). Així doncs, el conjunt d'institucions, les interaccions entre elles, la cultura, la identificació amb un objectiu comú, les normes i els valors compartits generen una determinada atmosfera social pròpia d'un territori. Aquest fenomen és el que coneixem com a *densitat institucional* (Amin i Thrift, 1995).

Més enllà d'aquesta petita introducció teòrica, el que resulta realment important és que l'administració sigui capaç d'estudiar la relació entre aquestes dues variables (vulnerabilitat urbana i densitat institucional) abans de dissenyar i implementar qualsevol tipus de política pública orientada a la millora i al desenvolupament d'una zona, àrea, barri, etc. En els últims anys, aquest tipus de polítiques s'ha orientat a la inversió en infraestructures, a la millora de l'educació i la formació i la promoció de l'activitat econòmica de les àrees més vulnerables. No obstant això, aquesta fórmula ha funcionat només parcialment: les zones s'han desenvolupat, però les desigualtats han continuat. Aquesta ineficiència és conseqüència de la falta d'atenció en el paper que tenen les institucions en els nivells de vulnerabilitat i desenvolupament d'una zona determinada. Perquè una política pública tingui èxit, ha d'integrar-se en la densitat institucional del barri.

Però, com mesurarem la densitat institucional? Els reptes metodològics són encara un debat obert perquè no hi ha cap metodologia universal, ja que els diferents contextos socials, culturals i econòmics generen una multiplicitat d'institucions totalment heterogènies. Per avançar en aquesta matèria, proposem una metodologia senzilla que ens permeti, com a mínim, dibuixar una idea general de quina és la realitat a les nostres ciutats.

En primer lloc, s'ha d'elaborar un índex de vulnerabilitat urbana, el qual integra les principals dimensions del concepte: vulnerabilitat socioeconòmica, laboral, sociodemogràfica i residencial (cadascuna d'elles mesurada a través de diversos indicadors). El resultat de l'índex dona un valor entre 0, entès com el màxim grau de vulnerabilitat, i 1, mínima expressió d'aquesta vulnerabilitat.

A continuació s'ha de dissenyar un índex per al mesurament de la densitat institucional. En aquest índex s'estudien les tres esferes de la integració (mercat, estat del benestar i xarxes socials) a través de la divisió d'aquestes esferes en tres grans grups d'indicadors, vinculats a les tres dimensions de la Nova Agenda Urbana (Blanco i Gomà, 2016). Aquestes dimensions són: ecologia urbana, economies ciutadanes i benestar de proximitat.

	ECOLOGIA URBANA	ECONOMIES CIUTADANES	BENESTAR DE PROXIMITAT
ESFERA DEL MERCAT	Mercat immobiliari Transport privat	Comerç i finances Estalvi privat i inversió Mercat laboral	Educació Salut i benestar Serveis socials i personals
ESFERA DE L'ESTAT DEL BENESTAR	Habitatge social Transport públic	Inversió en el territori Cotitzacions a la Seguretat Social Subsidis per atur i altres subsidis Ocupació pública	Educació Salut Serveis socials i personals Proximitat física amb les institucions
ESFERA DE LES XARXES SOCIALS	Noves formes residencials	Economia del bé comú	Capital social

Font: elaboració pròpia.

Així doncs, cadascuna d'aquestes grans dimensions es forma amb diferents variables generals que es converteixen, per tal de poder operacionalitzar-les, en indicadors reals i existents.

Posteriorment, els indicadors s'han d'estandarditzar i integrar en un índex de dimensió. Finalment, els tres índexs (corresponents a les tres dimensions) s'han d'agrupar en un índex obtingut d'un sumatori. El resultat d'aquest sumatori presenta la mateixa forma que l'índex de vulnerabilitat urbana, i s'obtenen uns valors entre 0 i 1.

És important destacar que els indicadors que cal emprar seran els resultants de les dades disponibles i que cal fer, per part de les administracions, un esforç continu en la recopilació d'informació per al seu tractament posterior. L'absència de dades és un problema greu per a les nostres institucions, ja que sense informació real i fiable no és possible ni mesurar ni avaluar. El resultat d'aquest dèficit d'informació són polítiques que caminen a cegues, en una direcció determinada, però sense cap camí definit.

La proposta metodològica definida anteriorment ha estat emprada per a l'anàlisi de la relació entre vulnerabilitat i densitat institucional en deu barris de Barcelona. Els resultats obtinguts mostren conclusions molt interessants, entre les quals destaca que més densitat institucional no implica, *per se*, menys nivell de vulnerabilitat. Així mateix, s'ha corroborat l'existència d'una geometria variable en la distribució de les institucions en les diferents zones analitzades. No obstant això, els resultats obtinguts en el cas de Barcelona no són generalitzables a altres entorns urbans. Cada ciutat respon al seu propi context i realitat, però tots han de poder ser mesurats a través d'eines metodològiques com les que es presenten aquí.

Així doncs, cal avançar cap a administracions conscients dels problemes socials als quals s'enfronten. Analitzar prèviament aquestes situacions i conèixer el context en el qual es desenvolupen i la multiplicitat de factors que hi incideixen és imprescindible per poder dissenyar polítiques públiques amb impacte real i amb una gestió eficient dels recursos, especialment en un context d'austeritat com l'actual.

Podeu llegir més sobre aquest tema en aquest [enllaç](#).

Victoria Sampedro Sola

Consultora a Consultors de Gestió Pública (CGP)

📍 CIUTATS, DENSITAT INSTITUCIONAL, POLÍTIQUES PÚBLIQUES, PUBLICACIONS, VICTORIA SAMPEDRO SOLA, VULNERABILITAT URBANA

ENTRADA PRÈVIA

Noves formes de fer a l'Administració digital, què ens implica? – Ester Manzano Peláez

Dades en lila per a la igualtat – Àngels Vidal

Comentaris a Mesures per a la densitat institucional i el seu efecte en el desenvolupament urbà – Victoria Sampedro Sola

Que es la densitat ha dit:

RESPON ↩

16 D'AGOST DE 2021 A LES 6:28 PM

[...] Mesures per a la densitat institucional i el seu ... [...]

S'està carregant...

Anònim ha dit:

RESPON ↩

3 DE MARÇ DE 2020 A LES 8:18 AM

La propaganda institucional, aquesta gran negadora de la realitat i perpetuadora de les situacions d'exclusió.

S'està carregant...

Deixa un comentari

Cerca ...

Subscriu-te!

[Subscripció al blog](#)

Categories

Selecciona la categoria

Darrers posts

[Els 10 articles més llegits del 2023](#)

L'Àrea de Sistemes d'Informació del CatSalut aposta per les metodologies àgils per al desenvolupament de productes – Maria Girona

Recerca *La governança del Codi ètic del servei públic de Catalunya. Fonaments i proposta.*
L'experiència de participar com a mentor institucional en l'equip de recerca – Isidre Obregon

El padró, un deure que és un dret – Adam Majó Garriga

Enllaços de l'Escola

Web Escola d'Administració Pública de Catalunya

Blog de la Revista Catalana de Dret Públic

Blog de la Revista de Llengua i Dret

Segueix-nos a Twitter

Els meus tuits

Etiquetes

aprenentatge comunicació dades obertes direcció pública Ester Manzano Peláez

formació gestió governança govern obert **innovació** Ismael Peña-López Jordi

Puigneró lideratge mentoria **Mònica Sabata** obrint finestres participació polítiques

públiques premis alfons ortuño **recerca serveis públics** smart city Smart City Expo World Congress

Tatiana Fernández tecnologia teletreball transformació digital **transparència** valors ètica

Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya

Avís legal

D'acord amb l'article 17.1 de la Llei 19/2014, la **Generalitat de Catalunya** permet la reutilització dels continguts i de les dades sempre que se'n citi la font i la data d'actualització i que no es desnaturalitzi la informació (article 8 de la Llei 37/2007) i també que no es contradigui amb una llicència específica.

PÀGINES

Informació

Informació i presentació de posts

Información y presentación de entradas

Information about and presentation of posts

Information et présentation de billets de blog

ETIQUETES

aprenentatge comunicació dades obertes direcció pública Ester Manzano Peláez formació gestió

governança govern obert **innovació** Ismael Peña-López Jordi Puigneró lideratge mentoria Mònica

Sabata obrint finestres participació polítiques públiques premis alfons ortuño recerca serveis públics smart city

Smart City Expo World Congress Tatiana Fernández tecnologia teletreball transformació digital **transparència**

valors ètica

Powered by WordPress.com. de CrestaProject.